

schattingen onzerzijds - precieze cijfers zijn niet bekend) zijn bij deze hulp- 'achterom' betrokken geweest. Zij is, zou men kunnen zeggen, in de loop van '42 incidenteel begonnen, maar nam, zoals wij reeds deden uitkomen, van de tweede helft van '43 af een algemeen karakter aan, vooral doordat de TD-groep en de LO toen systematisch op zoek gingen naar ambtenaren die tot die hulp- 'achterom' bereid waren. Dezen moesten evenwel, doordat meer bonkaarten uitgereikt werden dan de betrokken gemeenten officieel aan inwoners telden, elders 'gedekt' worden. Dat laatste geschiedde, gelijk reeds vermeld, door samenwerking van ambtenaren-illegale werkers bij het Centraal Distributiekantoor met collega's bij de bevolkingsregisters en bij het Centraal Bureau voor de Statistiek.¹ Zo ontstond in de zomer van '44 een situatie waarbij een groot aantal distributiediensten, ca. 90% van de ruim 500, 'achterom' aan de LO en aan de andere verzorgingsgroepen bonkaarten uitreikten welker aantal 1 of 2% bedroeg van de aantallen inwoners der betrokken gemeenten. Alleen al de LO kreeg op deze wijze in juli '44 bijna 100 000 bonkaarten in handen.

Die bonkaarten-zelf werden door de illegaliteit nimmer nagemaakt (het

¹ In de zomer van '43, nog voor de samenwerking met de bevolkingsregisters en het CBS tot stand kwam, ontwikkelde een van de ambtenaren van het CDK die tegelijk een vooraanstaand medewerker van de LO was, A. van Zelst, het plan om de drukkerij van de fa. Enschedé te grote aantallen distributiebescheiden naar bepaalde distributiediensten te laten zenden. Hoe kon dat bereikt worden? Bij elke zending behoorden drie geleidebiljetten: geleidebiljet I ging naar het CDK, II en III gingen naar de distributiedienst waar men II hield en III aan de centrale directie van de PTT toezond (de zendingen waren steeds aangetekend). Welnu, het plan hield in dat van Zelst, wiens functie o.m. was, de fa. Enschedé opgave te doen van de hoeveelheden distributiebescheiden die naar de distributiediensten gezonden moesten worden, sommige cijfers te hoog zou opgeven; de geleidebiljetten I en II met de te hoge cijfers zouden dan resp. bij het CDK en bij de betrokken distributiediensten vervangen worden door nagemaakte biljetten met de lagere cijfers. De leiding van de betrokken distributiedienst en die van het CDK hadden dan geen enkele aanleiding om bij de PTT te informeren, welk cijfer eigenlijk op geleidebiljet III vermeld stond. Controle bij de PTT werd door het CDK niet uitgeoefend. Dit plan werd in oktober '43 het eerst toegepast met Epe waar de met de LO samenwerkende distributie-ambtenaar Jacobus J. van den Boogert volgens de geschetste methode van de fa. Enschedé 4000 bonkaarten extra ontving. Helaas werd van den Boogert kort nadien gearresteerd als gevolg van het 'doorslaan' van een Joodse onderduiker aan wie hij een vervalst persoonsbewijs had doen toekomen. Van den Boogert kende de naam van van Zelst en ook diens adres. Van Zelst moest dus onmiddellijk onderduiken en het door hem ontwikkelde plan, dat geheel aan zijn functie bij het CDK gekoppeld was, kon toen niet verder verwezenlijkt worden.

Van den Boogert is in augustus '44 gefusilleerd.